HÖGSKOLAN
I GÄVLE

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

BARN I SEPARATIONSKONFLIKT
- professionellas perspektiv

Catarina Hultengren Backa och Tove Svedberg

2015

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Socialt arbete
Socionomprogrammet
Examensarbete i social arbete

Handledare: Pär Grell
Examinator: Pia Tham

Abstract

Children exposed conflict, due to parents separation

(Children exposed to separation conflict)

The purpose of this qualitative study is to examine and compare how professionals in four groups in Human Services perceive their possibilities to see, understand and help children who experience parental conflicts due to separation. A qualitative method has been used, where the selection of participants was made through appropriate sampling. The theoretical basis applied involves professional theory with the concepts jurisdiction and scope for action, as well as new institutional theory including the concept organizational field. Based on these theories and concepts we have examined and compared how the professionals from four occuapational groups; school counselor, school psychologist, coordinator and secretary of family law, individually and in comparison with each other, describe their work with this type of problems and how they act in meetings with children. The results show that the professionals have the experience that children may feel bad about the conflict between their parents in connection with separation. In some cases, and to a varying extent, this may be expressed in meetings with the professional groups in the study. The reactions of the children highlighted in the study are bad mood, behavioral problems, difficulty to concentrate and deteriorating school performance. The professionals from the different professional groups, depending on their jurisdiction and scope for action, have different abilities to help the children showing these reactions.

Key words; Human Services (care giver), professional groups, separation, conflict, professional theory, new institutional theory

Sammanfattning

Syftet med denna studie har varit att undersöka och jämföra hur fyra professionella inom olika människovårdande yrkesgrupper uppfattar sina möjligheter att uppmärksamma och hjälpa barn som upplever föräldrars konflikter med anledning av separation. Studien har genomförts med hjälp av en kvalitativ metod genom att intervjua en: skolkurator, skolpsykolog, samordnare och familjerättssekreterare. De teoretiska utgångspunkter vi använt oss av är professionsteori med begreppen jurisdiktion och handlingsutrymme samt nyinstitutionell teori inbegripande begreppet organisatoriskt fält. Utifrån dessa teorier och begrepp har vi undersökt och jämfört hur en skolkurator, en skolpsykolog, en samordnare och en familjerättssekreterare enskilt och i jämförelse med varandra beskriver sitt arbeta, om problematiken framkommer i yrkesgruppernas arbete samt hur de arbetar i möten med barn. Alla informanter beskriver att barn kan må dåligt av föräldrars konflikt med anledning av separation. I vissa fall, och i olika utsträckning kan detta komma till uttryck i mötet med de professionella i studien. De uttryck hos barnen som lyfts fram i studien är dåligt mående, beteendeproblem, koncentrationssvårigheter och försämrade skolprestationer. Representanterna från de olika professionerna har olika förutsättningar att hjälpa dessa barn beroende på deras olika utgångspunkter och arbetsuppgifter

Nyckelord; människovårdande, yrkesgrupper, separation, konflikt, professionsteori, ny institutionell teori

Förord

Under hösten 2015 har vi arbetat med denna studie för att beskriva människovårdande professioners erfarenheter av att möta och fånga upp grundskolebarn vars föräldrar är i konflikt med anledning av separation.

Vi vill tacka vår handledare Pär Grell som genom sin yrkeskompetens, noggrannhet och sitt tålamod guidat oss på nya vägar. Inte minst vill vi tacka de informanter som gjort studien möjlig genom sina erfarenheter från fältet och att de velat dela det med oss. Våra familjer har utgjort moraliskt stöd och bollplank. Tack!

Vi har varit lika delaktiga och ansvariga för studiens alla delar i lika stor utsträckning.
Catarina Hultengren-Backa och Tove Svedberg
Bollnäs 2015

1. Innehållsförteckning

2. Introduktion 6
2.1 Inledning 6
2.2 Problemformulering 6
2.3 Syfte och frågeställningar 7
2.4 Disposition 7
2.5 Begreppsförklaringar 8

3. Bakgrund 9
3.1 Människovårdande organisationer och professioner i studien 9
3.1.1 Skolkuratorn 9
3.1.2 Skolpsykolog 10
3.1.3 Familjerättssekreterare 11
3.1.4 Samordnare i stödgrupp för barn 11
3.1.5 Sammanfattning av yrkesgruppernas centrala arbetsuppgifter 12

4. Tidigare forskning 14
4.1 Tillvägagångssätt 14
4.2 Uttryck för barnets mående med anledning av föräldrars konflikter 14
4.3 Hur bör professionella arbeta 16

5. Teori 19
5.1 Nyinstitutionell teori 19
5.2 Organisatoriskt fält 19
5.3 Professionsteori 20
5.3.1 Jurisdiktion 21
5.3.2 Handlingsutrymme 21

6. Metod 24
6.1 Forskningsdesign 24
6.1.1 Urval av intervjupersoner 24
6.2 Etiska ställningstaganden 24
6.3 Genomförande 25
6.4 Analysförfarandet 26
6.5 Validitet 26
6.6 Reliabilitet 27
6.7 Generaliserbarhet 27
6.8 Metoddiskussion 28

7. Resultat och analys 30
7.1 Kommer föräldrars konflikter vid separation till uttryck hos barn som dessa yrkesgrupper möter, i så fall hur? 30
7.2 Hur agerar informanterna i de olika yrkesgrupperna om separerade föräldrars konflikter kommer till uttryck i mötet med barnet? 31
7.3 Hur uppfattar olika yrkesgrupper sina möjligheter och begränsningar när det gäller att fånga upp barn vilka upplever eller upplevt föräldrars konflikter vid separation? 35
7.3.1 Möjligheter 35
7.3.2 Begränsningar 37

8. Diskussion 41
8.1 Studiens huvudsakliga resultat 41
8.2 Resultat diskussion 42
9. Referenslista 46
9.1 Litteraturförteckning 46
9.2 Internetkällor 49
10. Bilagor 50
10.1 Informationsbrev 50
10.2 Intervjuguide 51

2. Introduktion

2.1 Inledning

I dagens samhälle har allt fler barn separerade föräldrar. Enligt statistiska centralbyrån (2013) har nära vart tredje barn i Sverige vid 17 års ålder varit med om att deras föräldrar separerat. Många barn lever således med separerade föräldrar, vilket inte behöver medföra att ett barn far illa av det. En separation utan konflikter, där föräldrarna förblir vänner och kan fortsätta samarbeta om barnen, kan innebära en lättnad och upplevas som något positivt för många barn (Amato, 2001). Olika studier visar dock att många barn kan drabbas och fara illa av föräldrarnas separation på olika sätt, framförallt om separationen är konfliktfylld (Angsell & Grönqvist, 2013; Amato, Kane & James, 2011). I en separation är det viktigt att komma ihåg att även om föräldrarna inte separerar från sina barn så ingår barnet i familjen som separerar. Detta innebär att barnet utsätts för föräldrarnas separation med alla konsekvenser det kan innebära. I en separationsprocess där det förekommer konflikter mellan föräldrarna kan det bli svårt för föräldrarna att se och uppmärksamma barnet och hålla sig medvetna om barnets välbefinnande och behov (Angsell & Grönqvist, 2013; Lawick & Visser, 2015).

Om barnet far illa eller ej beror till stor del på hur föräldrarna klarar av att hantera sin separation (Angsell & Grönqvist, 2013; Amato et al., 2011). Enligt forskning är det fler och fler barn som får gå igenom en konfliktfylld separation (Lawick & Visser, 2015; Realy, 2015). I och med ökningen av antalet barn som mår dåligt av sina föräldrars konflikter har även ökat kraven och arbetsbelastningen ökat för de organisationer och professioner som möter och arbetar med dessa barn (Lawick & Visser, 2015; Realy, 2015). Två av dessa organisationer är skola och socialtjänst där informanterna i respektive organisation dagligen kan möta dessa barn.

2.2 Problemformulering

I och med den påvisade ökningen av antalet barn som far illa vid separationer (Lawick & Visser, 2015; Realy, 2015) är sannolikheten stor att vi som blivande socionomer kan komma att möta dessa barn i yrkeslivet. Vi ställer oss därför frågan hur olika

yrkesgrupper i organisationerna socialtjänsten och skolan, arbetar för att stödja dessa barn. Skolan är enligt tidigare forskning en plats där många av barns reaktioner i samband med föräldrars konflikter vid skilsmässa ofta ges uttryck i (Lawick & Visser, 2015). För att avgränsa oss har vi valt att koncentrera oss på fyra professioner som i sitt arbete kan möta de barn som studien avser. Dessa är skolpsykolog, skolkurator, familjerättssekreterare och samordnare för grupper där barn till föräldrar i separationskonflikt får stöd. De olika professionellas möjligheter och handlingsutrymme inom sin egen profession visar på vilken bredd respektive människovårdande organisation har samt om det räcker till för att fånga upp dessa barn. Om respektive professions möjligheter att hjälpa barnet begränsas av professionens ramar finns risk att det bildas en glipa mellan yrkesgrupperna och deras ramar vilka utgör professionen. Barnet kan då hamna mellan de olika professionerna och de olika människovårdande organisationernas befogenheter vilket kan resultera i att barnet inte får hjälp som den kan ha behov av.

2.3 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka och jämföra hur professionella inom fyra olika människovårdande yrkesgrupper uppfattar sina möjligheter att se och hjälpa barn som upplever föräldrars konflikter med anledning av separation.

- Kommer föräldrars konflikter vid separation till uttryck hos barn som dessa professionella möter, i så fall hur?
- Hur agerar de olika informanterna/professionella om separerade föräldrars konflikter kommer till uttryck i mötet med barnet?

2.4 Disposition

Kapitel två ger en bakgrundsbild av yrkesgrupperna i studien. Kapitel tre beskriver tidigare forskning inom området, medan det fjärde kapitlet redogör för teoretiska begrepp som använts i arbetet. Kapitel fem är arbetets metod del vilken beskriver hur studien genomförts. I kapitel sex redovisas och analyseras studiens resultat samt kopplas till tidigare forskning och teoretiskt perspektiv. I det avslutande sjunde kapitlet diskuteras studiens resultat.

2.5 Begreppsförklaringar

Med ordet *separation* avses i uppsatsen de situationer där föräldrar flyttar ifrån varandra oavsett om de dessförinnan levt i ett samboförhållande eller varit gifta.

Med *konflikter* avses situationer där föräldrarna inte kan komma överens, exempelvis när det gäller vårdnaden om barnet eller ekonomiska frågor.

3. Bakgrund

Syftet med denna bakgrund är att ge en förståelse för varför vi valt att intervjua personer ur dessa människovårdande yrkesgrupper. Kapitlet ger en generell bakgrundsbild av vad respektive yrkesgrupp arbetar med samt de människovårdande organisationer yrkesgrupperna ingår i.

3.1 Människovårdande organisationer och professioner i studien

Enligt Ineland (2006) är det mest centrala kännetecknet för människovårdande organisationer inriktningen på klienterna/brukarna. Arbetet inom dessa organisationer handlar om att ge individer hjälp och stöd efter behov. Det finns flera olika människovårdande organisationer, det vill säga sådana organisationer som finns för att främja välfärden. Exempel på dessa är skolor, socialtjänst, vårdcentraler och biståndsorganisationer (Linde & Svensson, 2013).

En moralisk inriktning är utmärkande för de människovårdande organisationerna och de yrkesgrupper som arbetar inom dessa ramar. Vilket innebär att dessa organisationer arbetar med att fatta beslut som gäller individers liv. Beslut kan handla om att den enskilda individen ska få ta del av resurser för att få stöd. Beslut som även gör att individerna blir kontrollerad av personalen inom organisationen (Linde & Svensson, 2013).

3.1.1 Skolkuratorn

Enligt Backlund (2007) är skolkuratorns arbetsuppgifter ganska otydliga och det finns begränsat med forskning när det gäller skolkuratorns yrkesroll. Skolkuratorn har en arbetsbeskrivning som innehåller många olika delar med skiftande arbetsuppgifter samt många insatser på individnivå, gruppnivå och organisationsnivå (Backlund, 2007). Skolkuratorns arbete riktas naturligtvis främst till skoleleverna med stödjande samtal i olika former både individinriktat, med elev och familj eller med elev och lärare. Andra arbetsuppgifter är att ge stöd, råd/handledning och fortbildning till skolans personal för att skapa en god miljö i skolan men även att ge stöd och råd till föräldrar. Samverkan med olika myndigheter är en viktig aspekt i skolkuratorns arbete. Det kan exempelvis

innebära att skolkuratorn ska fungera som en länk mellan skola och socialtjänst. Skolkuratorns förebyggande arbete betonas ha en viktig roll för socialtjänstens arbete. Hur eleverna uppmärksammas, bemöts på bästa sätt och hur eleverna ska nås och innefattas i skolan är centrala delar som tillhör skolkuratorns arbete. Utredning och stödinsatser samt konflikthantering är viktiga delar i en skolkurators arbete (Backlund, 2007).

Största delen av en skolkurators arbete handlar om arbetet kring enskilda elever vilket kan innebära att utvärdering och utredning utförs genom enskilda samtal med barn. Arbetet utgår ifrån att se barnet i sin helhet, skapa en god och trygg skolmiljö för alla elever där inlärning och pedagogisk problematik är i fokus. Detta inkluderar ett förebyggande arbete samt att stötta och stärka barnet i ett problem som redan förekommer och att arbeta för förändring i barnets liv (Akademikerförbundet SSR, 2014).

3.1.2 Skolpsykolog

Enligt socialstyrelsen (2014) så arbetar skolpsykologen med elever som inte når upp till förväntade uppsatta mål vilket kan innebära att bedöma/utreda elevens eventuella hinder för inlärning. Skolpsykologen ska vara tillgänglig för skolans personal, föräldrar och elever. Enligt skollagen ska alla elever i svenska grundskolan och gymnasiet ha tillgång till en skolpsykolog. Socialstyrelsen har inga övergripande nationella riktlinjer för skolpsykologer så de har genom sin yrkeslegitimation ett självständigt arbete. Arbetsuppgifterna innebär en handledande roll i förhållande till lärare och annan skolpersonal och att arbeta förebyggande med den allmänna psykiska hälsan hos eleverna. Skolpsykologen bör även finnas som stöd och hjälp till de elever som har svårt med inlärning och har pedagogisk problematik (Socialstyrelsen, 2014). Vid elevers psykiska ohälsa kan skolpsykologen stå för korta akuta insatser men ska inte fungera som samtalsstöd under någon längre tid. Arbetet tillsammans med det individuella barnet bör medföra att barnet stärks, blir medveten och får en insikt om sin situation Om ärendet bör utredas ytterligare kan eleven efter föräldrars godkännande remitteras vidare till BUP – barn och ungdomspsykiatrin (Akademikerförbundet SSR, 2014).

3.1.3 Familjerättssekreterare

Familjerättssekreterare arbetar inom socialtjänstens familjerätt och arbetsuppgifterna handlar om att utföra samarbetssamtal, rådgivning och myndighetsutövning där utredningar i vårdnads- boende samt umgängesfrågor utförs. Adoptions- och faderskapsutredningar är andra former av myndighetsutövning som är familjerättssekreterarens arbetsuppgifter (Sveriges akademikers centralorganisation, 2015). I skilsmässoärenden där föräldrarna inte kan komma överens handlar arbetet om samarbetssamtal där föräldrarna ska få stöd och hjälp med att komma överens om sina barn. Barnet har rätt till båda sina föräldrar vid en separation och det är familjerättssekreterarens uppgift att se till att barnets behov blir tillgodosedda hos båda sina föräldrar samt att barnet inte far illa i föräldrarnas konflikter.

3.1.4 Samordnare i stödgrupp för barn

Arbete i stödgrupper för barn infördes i Sverige i början av 1990-talet och har efter det ökat eftersom det visat effektfulla resultat. De olika stödgrupperna leds av en utbildad gruppledare (samordnare) som arbetar fokuserat och pedagogiskt. Med hjälp av lekar och övningar och genom att få träffa jämnåriga och dela erfarenheter, tankar och känslor får barnen och ungdomarna möjlighet att utveckla olika och nya sätt att hantera sin situation samt känna samhörighet med andra barn i liknande situationer (Forinder & Hagborg, 2008). Samordnaren i dessa barngrupper har som sin huvuduppgift att arbeta med att ge stöd till barn som lever i svåra familjeförhållanden. Det innebär att samordnaren finns för att stötta och hjälpa barnet i dennes situation. För barn som upplever eller upplevt en separation finns en samtalsgrupp som Forinder och Hagborg (2008) kallar för ”Skilda Världar”. Denna grupp skapades utifrån den kännedom som finns om hur separationer påverkar barn och att det därför är viktigt att anordna grupper för barn med separerade föräldrar. Utifrån olika teman får barnen varje vecka, om de vill, dela med sig av tankar och känslor samt känna gemenskap med övriga barn i gruppen. De olika teman gruppledaren utgår ifrån är ”förändringens väg”, ”känslornas hav”, ”familjeträdgården”, ”skilsmässodalen”, ”kraftkällan, ”möjligheternas strand” och ”framtidens port” (Forinder & Hagborg, 2008).

3.1.5 Sammanfattning av yrkesgruppernas centrala arbetsuppgifter

Backlund (2007) nämner att det finns olika sätt att arbeta med barn och det beskrivs ligga på olika nivåer inom de olika professionernas ramar och förväntningar på arbetet. Dessa nivåer är enskilda samtal med barnet, samtal med barn och vårdnadshavare, enskilda samtal med vårdnadshavarna, gruppsamtal med barn, möjlighet att samverka mellan organisationer och yrkesgrupper samt möjlighet att hänvisa till annan profession.

Det arbete som ses vara centralt för skolkuratorn är arbetet med enskilda elever vilket sker genom individuella samtal. Skolkuratorn arbetar med att stödja barnet men har även möjlighet att hänvisa till andra aktörer samt föra dialog med föräldrar. Skolpsykologens mest centrala uppgifter handlar om att förebygga och hindra skolproblematik genom enskilda samtal med barnet. I de fall där annan problematik framkommer hänvisar skolpsykologen till annan profession. De utmärkande arbetsuppgifterna för familjerättssekreteraren beskrivs som myndighetsutövning och utredning av umgängesfrågor. Denne möter barnet genom enskilda samtal och i samtal med vårdnadshavarna. Arbetsuppgiften utgörs även av samtal med enbart föräldrarna. Samordnaren möter barn i gruppsamtal där arbetet är konkret inriktat på att ge stöd till barn. Varav en av grupperna ger stöd till barn som upplever eller upplevt konflikter med anledning av separation.

4. Tidigare forskning

I avsnittet tidigare forskning tas det upp det som vi bedömer är relevant i förhållande till studiens syfte. Tidigare forskning beskriver uttryck för barnets mående i upplevelsen av föräldrars konflikter med anledning av separation samt skyddande faktorer och yrkesgruppers arbete.

4.1 Tillvägagångssätt

Databaser som använts vid sökning av tidigare forskning är Discovery, Swepub, Citea, Web of sience, SocIndex samt PsycInfo. De olika sökningarna avgränsades genom att endast söka forskning med fulltext i de olika databaserna samt att de artiklar vi använt oss av i studien avgränsades genom att dessa är peer-reviewed. Sökningen avgränsades ytterligare till att innefatta forskning som utförts de närmaste tio åren. Trunkering och frassökning har använts vid sökning för att få träffar på alla ordböjningar samt för att få träffar på hela sökningen och inte bara på enstaka ord i sökningen.

Sökord som använts vid sökning av tidigare forskning är bland annat; Attitude Measures, conflict between parents, family conflict affect on children, family conflict, the child's perspective in family crises, the child's perspective divorce, the child's perspective, the child's perspective, conflict in parenthood, custody conflict, children in crises, marriage fight, divorce disclosures children och social work children divorce.

4.2 Uttryck för barnets mående med anledning av föräldrars konflikter

Amato, et al, (2011) som undersökt barns mående vid föräldrars separationer menar att det kan bli många olika förändringar för barn som genomgår en separation. Barnet får ofta två hem att flytta mellan vid en separation. Detta kan också innebära att barnet måste flytta ifrån grannar, kompisar och även husdjur när de växlar mellan föräldrarnas boende Ännu en förändring i ett barns liv inträffar om föräldrarna träffar nya partners och barnet kan även få halvsyskon. När det blir många förändringar på kort tid i barns liv kan det inverka på barnets stabilitet i tillvaron. Flera förändringar inom kort tid kan leda till stress för de allra flesta barn vilket kan påverka barnets mentala och psykiska hälsa negativt (Amato et al., 2011).

Alla barn som upplever föräldrars separation reagerar inte på samma sätt. För några barn kan föräldrarnas separation komma som en lättnad. En del barn kan må dåligt men reagerar med att stänga inne sina reaktioner och känslor medan ett annat barn kan bli utåtagerande. Barnets psykiska anpassning efter en separation beror på många delar i barnets liv Tidigare forskning visar att det inte bara är separationen som leder till barns uttryck och mående utan även de olika processer vilka leder till separation, exempelvis konflikter (Arkes, 2015). Enligt tidigare forskning är en separation utan konflikter en skyddsfaktor för barns mående och beteendeproblem. Barnet blir mindre stressat och har bättre kontakt med båda sina föräldrar vid en separation utan konflikter. Vilket är viktigt eftersom barnets relation till båda sina föräldrar efter en separation påverkar deras psykiska mående.

Weaver och Schofield (2014) beskriver att ett bra föräldraskap och även föräldrarnas fortsatta relation och sammanhållning gällande barnet efter en separation påverkar hur barnet hanterar och uttrycker en separation. Hur barnet får reda på att föräldrarna ska separera har även det visat sig ha betydelse för barnets hantering av en separation. (Amato et al., 2011). En separation utan konflikter relaterar även till ett bättre självförtroende hos barnet (Amato et al., 2011).

I de fall där barnets mående kommer till utryck med anledning av föräldrars konflikter i samband med separationer visar forskning att en rad olika uttryck hos barnen kan förekomma (Arkes, 2015). Vid en separation där föräldrarna är i konflikt med varandra vill barnen ofta vara båda sina föräldrar till lags, de vill inte se sina föräldrar ledsna och de vill inte välja sida. Detta gör att barnen kan bli förvirrade och kan uppleva en känsla av att inte räcka till (Lawick & Visser, 2015). I tidigare forskning är beteendeproblem återkommande hos barn som upplever konflikter med anledning av separation. Barnens upplevelser och mående kan visa sig genom negativa uttryck som stress och dåligt psykiskt mående som sämre självförtroende och livsglädje. Barnen kan bli ledsna, arga, oroliga och kan känna sig ensamma (Arkes, 2014; Weaver & Schofield, 2014; Amato et al., 2011; Lawick & Visser, 2015). Många barn får också svårare med närheten till sina föräldrar och andra vuxna. De kan även bli utåtagerande och respektlösa gentemot vuxna (Amato et al., 2011).

I flera studier beskrivs framförallt att en separation med konflikter påverkar och kan komma till uttryck genom barns försämrade skolprestationer (Anthony., DiPerna & Amato, 2014; Amato et al., 2011; Arkes, 2014). Barn som mår dåligt av föräldrars

konflikter får svårare att ta emot instruktioner i klassrummet och de får ett försämrat engagemang och sämre motivation till att lära sig i skolan. Det beskrivs att barnets villighet att samarbeta med andra försämras och de kan få ett sämre beteende emot klasskamrater och lärare (Anthony et al., 2014).

Forskning menar att faktorer som kön och ålder kan påverka barns uttryck av deras mående vid en konfliktfylld separation framförallt i de tidiga skolåldrarna. Det kan finnas en könsskillnad hos barnets beteende i klassrummet. Flickor kan vara mer tillbakadragna och tystlåtna medan pojkarna kan uppträda mera aggressivt och utåtagerande. Flera studier påvisar att framförallt flickor försämrar sina skolresultat i matematik vilket inte kan ses i lika stor utsträckning hos pojkar (Anthony et al., 2014; Amato et al., 2011). Senare studier som genomförts har dock inte kunnat påvisa några större skillnader hos pojkar och flickor (Amato et al., 2011).

4.3 Hur bör professionella arbeta

När föräldrar har konflikter i samband med separation visar forskning att många barn är medvetna om att föräldrarna inte kan komma överens och att de bråkar om dem. Detta gör att barnet kan få dåligt självförtroende och känna skuld. Lawick & Visser, (2015) menar att det är viktigt att den professionella har kunskap om och kan hantera barnet på rätt sätt. Den professionella ska fokusera på att stärka barnens självkänsla och att stärka barnen i deras förståelse om att de inte har något ansvar för separationen och inte kan göra något åt deras föräldrars konflikter (Lawick & Visser, 2015).

Att jobba med barn som har föräldrar i konflikter kan enligt tidigare forskning vara svårt. Ett arbetssätt som hjälper ett barn behöver inte hjälpa ett annat. Det är väldigt individuellt hur barn reagerar och bearbetar sina känslor. Ofta kan det vara i samtal med en professionell som barn vilka upplever konflikter i samband med separation, kommer i kontakt med sina känslor angående sina föräldrar och detta kan innebära olika reaktioner för barnet (Lawick & Visser, 2015). För att möta dessa barn i yrket krävs kreativitet, nya idéer och öppet sinne för hur olika möten kan gestalta sig. Barn agerar och tänker olika. För att uttrycka sina känslor kan olika barn ha behov av olika arbetssätt där professionella kan möta barnet utifrån olika perspektiv. Kunskap som handlar om olika sätt att agera och förstå vilket sätt som passar bäst för det enskilda barnet är viktigt hos dessa professionella (Lawick & Visser, 2015; Realy, 2015). Det

kan handla om att vara kreativ som tillexempel att rita, måla, spela musik eller att skapa ett collage (Lawick & Visser, 2015).

Individuella samtal är viktiga för att kunna stärka barnet men även samtal där båda föräldrarna är närvarande kan vara bra för barnet. Som yrkesverksam är det viktigt att ha god kommunikation och kunna förklara för föräldrarna att det är barnet som ska vara i fokus under samtalen. Ofta är det under dessa samtal som barnet får komma till tals och föräldrarna förstår vilka effekter deras beteende får på barnet utifrån barnets egna ord (Lawick & Visser, 2015). Det har även visat sig effektfullt att som yrkesverksam arbeta med barn i grupp. Genom dessa samtal kan barnen stötta och ge varandra idéer och hur de ska hantera olika situationer, de får även höra att de inte är ensamma i sin situation. Den yrkesverksammes roll blir då att låta barnen prata fritt så mycket som möjligt, men även finnas med i bakgrunden för att leda och öppna upp för samtal. I dessa gruppsamtal ska barnen endast bli inbjudna att samtala, de ska inte känna någon press att behöva prata utan kan endast vara med och lyssna (Lawick & Visser, 2015).

5. Teori

I detta kapitel beskrivs de teoretiska utgångspunkter vilka används vid analys av materialet. Från nyinstitutionell teori har begreppet organisatoriskt fält hämtats. Detta kompletteras med professionsteori och begreppen jurisdiktion och handlingsutrymme. Tillsammans kommer de att användas för att jämföra och analysera de fyra människovårdande yrkesgruppernas arbete.

5.1 Nyinstitutionell teori

Stern (1999) förklarar olika terminologier inom samhällsvetenskapen. Med institutioner menas inom detta fackområde olika typer av regler, rutiner och normer. Dessa benämner hon som samhällets spelregler. Dessa regler påverkar individer och organisationer i samhället. Stern (1999) nämner en artikel som John M Meyer och Brian F Rowan publicerade vilken benämns som startskottet för den nyinstitutionella teorins genombrott inom organisationssociologin. De kritiserade dåtidens enkelspåriga organisationsteorier, vilka antog att teknisk effektivitet var den enda drivkraften till förändringar av organisationer. Organisationer formas och anpassas också för att uppfylla samhällets spelregler, vilket ger dem legitimitet att verka inom ett visst område. I verkligheten kan det skilja på vad organisationer säger att de gör och vad de egentligen gör. De strävar efter att behålla en legitimerande struktur samtidigt som de under ytan praktiskt arbetar på ett annat sätt (Stern, 1999).

5.2 Organisatoriskt fält

I den nyinstitutionella teorin existerar begreppet *organisatoriskt fält.* Med organisatoriskt fält menas ett gemensamt område där olika organisationer är verksamma. I etablerade fält, exempelvis skolutbildning, är professionerna troligtvis överens om vad som ska göras och av vem. I nya fält kan det vara oklart hur samarbetet mellan organisationer och professioner skall fungera. Professionerna hanterar problemet utifrån olika perspektiv och olika arbetsuppgifter (Grape, 2006). Strukturen hos olika organisationer och yrkesgrupper påverkas samt förändras i takt med samhällets föränderlighet och efterfrågan (Grape, 2006). Vid analysen av det insamlade materialet

kan nyinstitutionella teorin påvisa hur organisatoriska fältet behöver förändras i takt med olika behov som uppstår.

Ahrne (1994) skriver om konstellationer av organisationer. Detta menar han är en beskrivning av organisationer som är relevanta för en grupp människor i deras vardagliga liv. I denna studie ses en grupp människor vara de barn studien syftar till och det organisatoriska fältet utgörs av bland andra, de valda organisationer vilka informanterna arbetar inom. Dessa kan sägas utgöra ett organisatoriskt fält då informanterna träffar grundskolebarn i deras profession och deras uppgift är att hjälpa dem i deras mående på ett eller annat sätt men utifrån olika perspektiv.

Nyinstitutionell teori och det innefattade begreppet organisatoriskt fält används i denna studie för att förstå vilka möjligheter och begränsningar respektive profession har i förhållande till varandra, för att ge barn i denna situation stöd och hjälp om det finns behov.

5.3 Professionsteori

En profession utgörs av yrkesgrupper inom en viss organisation, där det utmärkande för dessa yrkesgrupper är deras professionalisering inom yrket (Grape, 2006). Professionsteori handlar enligt Abbot (1981) om makt, relationer och gränser mellan professioner. En bra profession baseras på yrkesverksamma med hög utbildning där professionerna är medvetna om sina arbetsuppgifter och kan tillämpa dessa utifrån etiska regler. De yrkesverksamma inom en profession ska agera professionellt utifrån sina arbetsuppgifter och de ska kunna fatta självständiga beslut (Sundin, 2003). Vad som utmärker dessa professioner är deras kompetens inom yrket, att de är politiskt skapade och har monopol på sin arbetsuppgift vilken ska uppfylla samhällets behov (Levin, 2013). Centralt inom professionsteorin är begreppet jurisdiktion, som kan användas för att påvisa olika professioners förhållningsramar.

5.3.1 Jurisdiktion

Abbot (1981) beskriver att det ultimata för en profession är att inneha en full jurisdiktion. Det som påverkar en profession är förmågan hos respektive profession att utesluta det som inte tillhör dennes arbetsuppgifter. Detta är viktigt då det är flera professioner som har jurisdiktion inom samma område och det kan krävas flera professioner som samverkar kring ett problem (Abbot, 1981). ”Professionen är politiskt konstruerad och har fått ensamrätt till arbetsområdet av staten, så kallad *jurisdiktion*” (Levin, 2013). Begreppet jurisdiktion beskriver att olika professioner har olika befogenheter medräknat ett visst handlingsutrymme men inom ramarna för den egna professionen (Levin, 2013).

5.3.2 Handlingsutrymme

Handlingsutrymme beskrivs av Lipsky (1980) som det utrymme som finns för så kallade gräsrotsbyråkrater, exempelvis socialarbetare, att agera självständigt och göra egna bedömningar i enskilda fall. Gräsrotsbyråkrater beskrivs som tjänstemän vilka är anställda inom en viss organisation, men som befinner sig på en lägre nivå inom organisationshierarkin. I människobehandlade organisationer är det gräsrotsbyråkraterna som har en direktkontakt med klienterna och i det arbetet finns ett begränsat handlingsutrymme som innebär en viss handlingsfrihet. Med det menas att gräsrotsbyråkraterna har möjlighet att ta egna beslut baserat på eget omdöme som ska stödja klienten utifrån dess behov. Handlingsutrymmet innefattas av organisationens ramar och är beroende av professionens arbetsuppgifter. Dessa ramar utgörs av normer, lagar och regler inom den egna organisationen vilka styrs av politiska direktiv (Lipsky, 1980; Svensson et al., 2008). Arbetet inom organisationen påverkas av hur personalen inom yrkesgruppen tolkar förväntningar och arbetsuppgifter (Svensson et al., 2008). Begreppet handlingsutrymme beskriver respektive professions befogenheter att ”göra medvetna och genomtänkta handlingar” (Svensson, Jonsson & Laanemets, 2008, s.17) i förhållande till professionens ramar. Enligt Lipsky (1980) ska gräsrotsbyråkraten fungera som en länk mellan organisationens ramar och klientens behov. Utifrån detta ska den professionella kunna fatta självständiga beslut samt göra individuella bedömningar och hantera ansvaret på ett effektivt sätt.

De teoretiska perspektiven och begreppen tar tillsammans utgångspunkt i organisationens struktur och ramverk samt arbetet inom organisationen, vilket utförs av olika professioner. Den nyinstitutionella teorin tar sikte på den enskilda organisationen och eventuellt samarbete mellan organisationer. Professionsteorin behandlar delar inom organisationsstrukturen så som yrkesgruppernas arbete. Begreppen jurisdiktion och handlingsutrymme kan tydliggöra att respektive yrkesgrupp har möjligheter och begränsningar att förhålla sig till inom den egna professionens ramverk. Beroende av dessa ramar har yrkesgrupperna olika förväntningar på sig i förhållande till de befogenheter och arbetsuppgifter som denne har. Jurisdiktionen tydliggör respektive yrkesgrupps område och att de inte kan kliva utanför detta utan att gå in på andra professioners område med andra förväntningar, befogenheter och kompetens. Att gå utanför den egna jurisdiktionen skulle innebära att gå utanför sina befogenheter.

I vår studie är det rimligt att använda dessa teorier och begrepp då vi i problemformulering och syfte ställer oss frågande till hur yrkesgrupper arbetar, i mötet med dessa barn som studien avser samt hur de arbetar i förhållande till varandra. Professionsteorin och begrepp ur denna kommer att användas för att se vilka möjligheter respektive profession har att hjälpa och upptäcka dessa barn. Nyinstitutionell teori och begreppet organisatoriskt fält tydliggör yrkesgruppernas gemensamma område, deras samarbete eller frånvaro av samarbete vilket ses inverka på om barnet får stöd för att barnen i fråga inte ska hamna mellan organisationernas och yrkesgruppernas befogenheter.

6. Metod

I detta kapitel redogörs så utförligt som möjligt för studiens genomförande. Inledningsvis beskrivs forskningsdesignen, hur informanterna valts ut, etiska ställningstaganden samt hur intervjuerna genomförts. Sedan vidtar analysförfarandet och studiens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet diskuteras. Avslutningsvis diskuterar vi studiens förfarande i en ”metoddiskussion”.

6.1 Forskningsdesign

Utifrån syfte och frågeställningar har vi valt att använda en kvalitativ ansats där det lämpar sig att använda intervjuer. Intervjuer medför att informanterna kan ge utförliga beskrivningar som kan spelas in, skrivas ned och sedan analyseras (Larsson, 2005).

6.1.1 Urval av intervjupersoner

Vi har valt informanter ur människovårdande organisationer som vi bedömt ha information som söks i studien. Vår tanke med att välja informanter ur olika yrkesgrupper som möter grundskolebarn är att få ett brett perspektiv på vilka erfarenheter av barns mående och uttryck som kan finnas hos olika yrkesgrupper inom området. Dessa är; skolpsykolog, skolkurator, samordnare och familjerättssekreterare. Andra tänkbara yrkesgrupper som kan tänkas ha relevant information är exempelvis skolsköterska, personal inom barnomsorgen och skolpersonal.

6.2 Etiska ställningstaganden

Genom hela arbetet har vi tagit hänsyn till de etiska riktlinjer som vetenskapsrådet givit ut. De fyra forskningsetiska principerna d.v.s., informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet har beaktats genom hela studien (Vetenskapsrådet, 2011).

Beaktande av *informationskravet* innebär att informanten har fått information om hur deras deltagande i studien ser ut samt studiens syfte men även hur resultaten av studien kommer att offentliggöras. Informanten ska utifrån denna information kunna besluta om denne vill ställa upp på intervjun (Vetenskapsrådet, 2011). I samband med första kontakten informerades informanterna om syftet med studien. Sedan skickades ett mail

ut med information om studien till informanterna (se bilaga). Informationen innefattade studiens syfte och vad den kommer användas till samt att de medverkande har anonymitet och får när som helst avbryta sin medverkan i studien.

Samtyckeskravet innebär att deltagaren ska ge sitt samtycke till användandet av informationen som denne lämnar vid intervjun. Det innebär även att informanten är medveten om att denne kan avbryta intervjun utan att det ger några negativa följder (Vetenskapsrådet, 2011). Vi frågade efter deras medgivande att spela in intervjun och i samband med det beskrev vi att det enbart kommer användas för transkribering och att det därefter kommer att raderas. Vi informerade om att de kunde avbryta intervjun när helst de önskar. Vilket alla informanterna var införstådda i och samtyckte till.

Konfidentialitetskravet är en del som intervjuaren ska ta hänsyn till vilket innebär att informantens identitet inte röjs i studien och att denne informeras om detta. Vid annat fall bör informanten ge sitt godkännande till att data används vilket kan identifieras (Larsson, 2005; Kvale & Brinkmann, 2009; vetenskapsrådet, 2011).

Intervjupersonerna är anonyma vilket innebär att deras namn inte kommer att publiceras i studien. Detta informerades respektive intervjuperson om före intervjun. Då studien genomförs i en liten kommun och informantens yrke skrivs ut kan personerna bli igenkännbara genom arbetsplatsen för andra som läser denna studie. Därför har vi valt att anonymisera kommunen vilken studien genomförts i.

Nyttjandekravet innebär att informationen endast får användas i forskningssyfte (Vetenskapsrådet, 2011). Inför intervjuerna informerades informanterna om att den information som samlades in endast används i studien.

6.3 Genomförande

Inför intervjuerna utformades en intervjuguide (bilaga 2) utifrån studiens syfte och frågeställningar. Ett informationsbrev (bilaga 1) formulerades och sändes till informanterna efter den första kontakt som skett per telefon. Vid telefonsamtalet bestämdes dag, tid och plats där intervjuerna sedan genomfördes. Den skolkurator vi

först tog kontakt med avböjde på grund av tidsbrist, men övriga visade intresse för att delta i studien.

Intervjuerna ägde rum på respektive informants arbetsplats. Sextio minuter hade avsatts för intervjuerna vilka varade mellan ca trettio till sextio minuter. Innan intervjun påbörjades informerades informanten än en gång om studiens syfte, hur informationen kommer att användas, att det är frivilligt att delta och att informanterna kommer att vara anonyma. Vi som författare var båda närvarande vid samtliga intervjuer. Vi hade emellertid bestämt i förväg vem som genomförde intervjun och ställda frågor. Anteckningar och ytterligare frågor ställdes vid behov av den andra närvarande författaren. Efter intervjuerna så genomfördes transkriberingen på ett förutbestämt sätt där intervjuerna skrevs ned ordagrant för att kunna tolka det sagda under intervjun. Intervjuerna delades upp mellan oss för transkribering då det sparade tid. Utifrån tematiserade frågeställningar har vi ställt öppna frågor till informanterna vilket har gett dem möjlighet att självständigt ge sin syn på det aktuella ämnet utan att styras av vår förförståelse (Patton, 2002)

6.4 Analysförfarandet

Inför studien har vi läst tidigare forskning och letat teorier. Detta har medfört en förförståelse som lett oss fram till syfte och frågeställningar (Larsson, 2005). Analysen genomförs med hjälp av meningskodning. Detta innebär att intervjusvaren kategoriseras, undersöks, jämförs samt begripliggörs. Genom jämförelse lyfts likheter och olikheter fram ur materialet vilket sedan analyseras ytterligare genom valda teorier (Kvale & Brinkmann, 2009). Denna analysmetod har använts för att begripliggöra yrkesgruppernas svar. För att göra detta har informationen kategoriserats utifrån de frågeställningar som studien grundas på. Därefter har informationen jämförts för att tydliggöra skillnader och likheter. Sedan har resultatet analyserats med valda teorier samt att materialet jämförts med tidigare forskning för att stärka eller påvisa svagheter i materialet.

6.5 Validitet

Validitet handlar om att forskaren undersöker det studien förutsätter att undersöka (Patton, 2002). Stor vikt läggs vid utformande av intervjufrågor för att vid kvalitativa undersökningar beröra det som eftersträvas att beröra. Kvale och Brinkmann (2009)

beskriver att en studie som förstås, återupprepas och granskas av andra ökar studiens validitet. Det innebär att studien får hög trovärdighet, tillförlitlighet och rimlighet. I kvalitativa studier kan det vara en svårighet eftersom materialet kan tolkas olika (Kvale & Brinkmann, 2009).

För att öka validiteten har vårt mål varit att beskriva resultatet så tydligt som möjligt för att det inte ska missförstås av andra. Genom att tydligt beskriva vår metod har vi möjliggjort att andra kan granska studien samt att vi har undersökt det vi haft som avsikt att undersöka utifrån syfte och frågeställningar.

6.6 Reliabilitet

Reliabilitet innebär att studiens resultat har hög trovärdighet och pålitlighet. Larsson (2005) beskriver att reliabilitet i en studie är beroende av undersökarens förmåga att genom arbetets gång kontrollera, ifrågasätta och tolka de resultat som framkommer i studien. Detta kan bekräftas genom att andra kan genomföra studien och tolka resultatet på liknande sätt.

Vår upplevelse av intervjuerna är att de var uppriktiga vilket gör att vi förlitar oss på informanternas svar samt jämför svaren med tidigare forskning.

6.7 Generaliserbarhet

I kvalitativa studier anses det vara svårt att generalisera resultaten eftersom en kvalitativ studie oftast genomförs med få intervjupersoner. Med många informanter blir resultatet tydligare och mer pålitligt. Få informanter representerar endast en liten del av det undersökta (Kvale & Brinkman, 2009). Olsson och Sörensen (2011) beskriver många faktorer som behöver vara uppfyllda för möjligheten att generalisera resultaten av en studie, hög validitet och reliabilitet är av stor vikt.

Vi ser att det inte är möjligt att generalisera resultaten av en liten studie där endast fyra yrkesgrupper intervjuats. Detta beroende på att arbetet kan se olika ut för olika yrkesgrupper och i olika områden över landet. Det krävs en betydligt större undersökning för att en generalisering ska kunna vara genomförbar. Det vi kan göra av

resultaten till en vidare kontext är att jämföra och diskutera vårt resultat i relation till teori och tidigare forskning.

6.8 Metoddiskussion

Studien var från början utformad efter ett annat syfte vilket hade fokus på barnet. Under studiens gång har syftet utformats på ett annat sätt eftersom vi under arbetet, med hjälp av vår handledare, insåg att studien blev för stor i förhållande till våra tidsramar. På grund av detta är informationsbrevet och intervjuguiden designade utifrån föregående syfte.

Då yrkesgrupperna ingår i olika organisationer (socialtjänsten och skolan) ser vi att urvalet kunde ha gjorts på ett annat sätt. Hade vi tillexempel valt att intervjua fyra yrkesgrupper inom samma organisation men som arbetar på olika arbetsplatser hade resultatet kanske blivit ett annat. En tanke som väckts är att slutresultatet kunde sett annorlunda ut om den utförts i en stor kommun förhållandevis till en liten kommun som vi nu genomfört den i. I en liten kommun kanske de yrkesverksamma möter eller känner föräldrarna till vars barn de möter i sitt arbete och att de då eventuellt kan förhålla sig annorlunda till barnet. I en större kommun minskar den risken.

Om studien innefattat fler yrkesgrupper och fler intervjupersoner inom varje verksamhet hade resultatet troligen sett annorlunda ut med mera material och en mer djupgående analys. Beroende av informanternas erfarenheter inom yrket kan det påverka svaren i studien och därmed även resultatet. Yrkesgruppernas beskrivningar liknar varandra och stämmer överens med tidigare forskning som vi hittat. Det hade varit intressant om skillnader påträffats vilket i så fall medfört att vi behövt analysera och ifrågasätta skillnaderna.

7. Resultat och analys

I kommande kapitel redovisas insamlat material och detta relateras till tidigare forskning utifrån respektive frågeställning. Avslutningsvis i varje avsnitt kommer vi presentera vår analys av materialet. Citaten har överförts från talspråk till skriftspråk, detta för att underlätta förståelsen för läsaren. Här beskrivs utifrån informanternas erfarenheter; om och hur informanterna möter barn vars föräldrar är i konflikt med anledning av separation, hur yrkesgrupperna arbetar och hur de agerar i mötet med barn som studien avser. Informanterna har benämnts utifrån sin profession. Då studien är gjord på liten ort har vi har valt att inte beskriva våra informanter mer ingående, eftersom samtliga informanter uttryckt att de vill ta del av studien. Med en mer tydlig beskrivning av informanterna kan det vara möjligt att de känner igen varandra.

7.1 Kommer föräldrars konflikter vid separation till uttryck hos barn som dessa yrkesgrupper möter, i så fall hur?

Utifrån de professionellas erfarenheter framkommer det att samtliga ser liknande uttryck hos barn som upplever föräldrars konflikter. Övergripande handlar det om beteendeproblem vilket visar sig genom att barnet är utåtagerande eller tillbakadragen. Koncentrationssvårigheter, oro och högre frånvaro i skolan är något alla informanter berättar om.

> *”Ja, oftast är det ju koncentrationssvårigheter, det kan exempelvis vara problem med läxläsning. Men även oro och ängslan”* (Skolpsykologen)

> *”Att ständigt befinna sig i en konflikt gör ju att barn blir orolig. En del stänger in sig, och andra blir utåtagerande och får ett aggressivt beteende”*
> (Familjerättssekreteraren)

> *”Oftast är det så att de har förändrats personligen kanske blivit tystlåtna eller blivit utåtagerande eller så många gånger, att man blir disträ i skolan, hänger inte med. Läser inga läxor och hänger inte med på vad som händer eller någonting”* (Samordnaren).

Likt informanternas uttalanden visar tidigare forskning att barn som upplever föräldrars konflikter med anledning av separation, på olika sätt kan uttrycka mående. Det som återkommer i flera studier är försämrade skolprestationer, så som engagemang och

motivation i skolan (Anthony et al., 2014; Amato et al., 2011; Arkes, 2014), beteendeproblem (Arkes, 2014; Weaver et al., 2015; Amato et al., 2011; Lawick & Visser, 2015) och utåtagerande (Amato et al., 2011). Informanterna nämner endast ett fåtal av olika uttryck för barns mående vid föräldrars konflikter i relation till tidigare forskning. Det ingen nämner men som nämns i tidigare forskning är stress (Arkes, 2014; Weaver et al., 2015; Amato et al., 2011; Lawick & Visser, 2015), sämre självförtroende och mindre livsglädje (Arkes, 2014; Weaver et al., 2015; Amato et al., 2011; Lawick & Visser, 2015), en känsla av att inte räcka till och ensamhet är vanligt förekomna uttryck för barns mående i separationskonflikter.

Skolkuratorn beskriver till skillnad från de andra informanterna även att barnens utryck kan visa sig genom fysiska åkommor och att barnet kan få högre närvaro då barnet inte vill vistas hemma.

> *”Det kan också vara så att man får högre skolnärvaro. Att man stannar kvar längre efter skolan och kommer dit tidigt, för att man inte vill gå hem. Och de kan ju få en somatisk, alltså en fysisk känsla också, att man får ont i magen eller ont i huvudet”* (Skolkuratorn).

Som citatet belyser är det inte bara skolfrånvaro som kan öka, det kan även vara så att eleven inte vill vara hemma vilket relaterar till att barnet är mer i skolan än vad det varit tidigare. Citatet visar på att barnets mående inte bara behöver visa sig genom förändrad personlighet utan kan även komma till utryck genom fysisk smärta.

7.2 Hur agerar informanterna i de olika yrkesgrupperna om separerade föräldrars konflikter kommer till uttryck i mötet med barnet?

Informanterna tillhör olika professioner vilka har olika utgångspunkter och uppgifter inom det organisatoriska fältet (Grape, 2006). Det innebär att de i mötet med dessa barn som avses i studien har möjlighet att hjälpa och stötta dessa barn i olika utsträckning utifrån sina arbetsuppgifter och sitt arbetssätt. Utgångspunkterna och arbetsuppgifterna begränsas till det område och de ramar som de olika professionerna är ”tillsatt” att

arbeta med. Därav skiljer sig professionernas möjligheter och begränsningar åt i arbetet att hjälpa barnen vilka studien syftar till. Det handlingsutrymme (Lipsky, 1980) som gräsrotsbyråkrater har till handa kan i vissa fall hjälpa respektive profession med att göra egna bedömningar och agera självständigt vilket i sin tur kan vara till nytta för dessa barn, dock har professionerna fortfarande inte möjlighet att gå utanför sin jurisdiktion (Abbot, 1981). De olika professionerna måste utestänga arbete som inte tillhör deras arbetsuppgifter. Detta för att inte inkräkta på andra professioners område, inom det gemensamma organisatoriska fältet (Grape, 2006), och deras arbetsuppgifter.

Skolkuratorns och skolpsykologens arbetssätt liknar varandras då de båda arbetar i skolan och för inte ett aktivt arbete för att fånga upp dessa barn. Deras möte med barnen utgår ifrån skolproblematik men i samband med dessa möten kan det framkomma att barnet mår dåligt på grund av föräldrars konflikter med anledning av separation.

> *”Ja alltså, jag stöter ju på dem i en skolsituation och där förhåller jag mig i den verksamhet vi är i. Så jag jobbar inte specifikt med relationsbearbetning vad gäller föräldrar och barn. Men i de möten jag har med barnen kan man ju få en del hintar om att de mår dåligt för att deras föräldrar bråkar och inte kan komma överens. Så då pratar vi om det”* (Skolpsykologen).

Familjerättssekreteraren möter barn i utredningar där föräldrar är i konflikt med anledning av separation. Mötet kan ske både i barnets hemmamiljö och på socialkontoret där familjerättssekreteraren arbetar.

> *”Mm, vi på familjerätten jobbar med föräldrar som separerar. Och när vi gör våra utredningar, så i samband med dem som så träffar vi ju barnen då. Och då gör ju vi hembesök. Och då vill vi att barnet ska vara på plats, hos båda föräldrarna. Och vi har även enskilda samtal med barnen och pratar med dem. Så, så träffar vi dem” (Familjerättssekreteraren).*

Familjerättssekreteraren redogör även för sitt arbetssätt att låta barnet få sitta och rita. Arbetssättet kan medföra att det blir lättare för barnet att beskriva sina tankar och känslor. Vilket stärks av tidigare forskning (Lawick & Visser, 2015).

Tre av informanterna, skolkuratorn, skolpsykologen samt familjerätten arbetar inte specifikt med att ge barnet det stöd som behovet kräver. Utan behöver mesta dels hänvisa till annan yrkesgrupp som arbetar specifikt med dessa barn, exempelvis barn i grupp eller BUP.

> *”Ja, det är ju socialtjänsten som jag i första hand kontaktar. Är det så att barnet har utformat någon form av depression på grund av att de inte kan hantera sina föräldrars konflikter, då tar jag kontakt med BUP direkt” (Skolkuratorn)*

Samordnaren för barn i grupp arbetsuppgifter skiljer sig i det avseendet då samordnarens arbete handlar om att stödja dessa barn men efter att barnet själv sökt sig till denne. Samordnaren träffar barn genom en samtalsgrupp för barn så kallad BIG - barn i grupp. Detta är en verksamhet som Socialtjänsten erbjuder. De barn som samordnaren möter i denna grupp har upplevt eller upplever separationer. Samordnarens arbetsuppgifter handlar om att specifikt möta grundskolebarn vars föräldrar har separationskonflikter. Arbetet handlar om att ge stöd i grupp, där de träffar barnen varje vecka för att avhandla olika teman som rör föräldrarnas konflikter och separation.

> *”Vår uppgift handlar om att stödja barnet i hantering av sin nya livssituation och få barnet att våga formulera egna önskningar och behov så de inte glöms bort av föräldrarna i deras konflikt. Vi arbetar efter olika teman där vi tar upp ett tema för varje gruppträff. Utifrån de här temadagarna ska barnen stärkas och få andra, positiva tankar”* (Samordnaren).

Tidigare forskning visar att samtal med barn i grupp är ett fördelaktigt sätt för barn att bearbeta sina känslor och tankar kring sina föräldrars konflikter. Barnen ska inte behöva känna någon press att delta, utan de ska endast bli inbjudna till samtal i gruppen (Lawick & Visser, 2015). Tidigare forskning tycker vi stärker samordnarens arbetssätt och dess gynnsamma inverkan på barnen.

Enligt tidigare forskning är det viktigt att den professionella stärker barnets självkänsla och att barnet ska bli medveten om att denne inte har något ansvar i sina föräldrars separationskonflikter (Lawick & Visser, 2015). Detta är ett arbetssätt som både kuratorn och samordnaren beskriver i sina intervjuer.

> *”I samtal med barn och även i samtal med barn som går igenom det här, jobbar jag med att de ska kunna stärka sig själv, alltså positivt självprat. Att man ska säga och tänka positiva saker om sig själv och att man kanske ska tänka på det när de negativa tankarna kommer”* (Skolkuratorn)

Den generella beskrivningen av professionerna i kapitel två påvisar centrala arbetssätt och nivåer som Backlund (2007) beskriver i sin avhandling. Dessa nivåer påvisar hur yrkesgrupper kan arbeta i mötet med barn. Dessa nivåer handlar om att ha enskilda samtal med barn och vårdnadshavare, enskilda samtal med vårdnadshavarna, gruppsamtal med barn, möjlighet att samverka mellan organisationer och yrkesgrupper och möjlighet att hänvisa till annan profession. Samordnaren uppfyller en av dessa nivåer vilket är samtal med barn i grupp. Skolkuratorn och skolpsykologen i studien uppfyller nivåerna enskilda samtal och möjlighet att hänvisa vidare. Familjerättssekreterarens arbete innefattar nivåerna enskilt samtal med barn och vårdnadshavare samt. De professionellas beskrivningar illustrerar att yrkesgrupperna tillsammans uppfyller de nivåer vilka nämnts som bra arbetssätt men att professionerna ensam inte kan täcka in alla nivåerna i sitt arbete.

Backlund (2007) beskriver möjligheter till samverkan mellan organisationer och professioner som en nivå att arbeta på i förhållande till barn. Den uttalade samverkan som framkommer i denna studie är det samarbete som skolkuratorn och skolpsykologen har i ”elevhälsoteamet”. Detta tycker vi tydliggör att det saknas samverkan mellan dessa professioner och organisationer då konflikter med anledning av separation ökar i samhället och så även barnets behov i samband med den ökande problematiken (Lawick & Visser, 2015; Realy, 2015). Det visar hur viktigt det är att barn bemöts och får den hjälp de behöver (Lawick & Visser, 2015; Realy, 2015). Backlunds (2007) nivåer påvisar att samverkan är till fördel för det enskilda barnets behov. Dock ser vi att det saknas samverkan mellan de organisationer som informanterna arbetar inom. Samverkan saknas mellan de olika professionerna, endast två professioner har uttalad samverkan.

7.3 Hur uppfattar olika yrkesgrupper sina möjligheter och begränsningar när det gäller att fånga upp barn vilka upplever eller upplevt föräldrars konflikter vid separation?

7.3.1 Möjligheter

De olika professionernas befogenheter begränsas inom den egna jurisdiktionen (Abbot, 1981) samt i förhållande till övriga professioner vilka arbetar inom fältet. Detta medför att professionerna har möjligheter att i olika utsträckning ge stöd och hjälp till barn som studien avser.

Skolkuratorn och skolpsykologen har ett aktivt samarbete inom det organisatoriska fältet (Grape, 2006). ”Elevhälsoteamet” ses av skolkuratorn och skolpsykologen vara en möjlighet i deras arbete med de barn som studien avser. ”Elevhälsoteamet” medför ett kontinuerligt samarbete mellan dessa två yrkesgrupper i skolan vilket gör att skolkuratorn och skolpsykologen utmärker sig i urvalet av yrkesgrupper.

> *”Vi på skolan har ett övergripande samarbete och ett kontinuerligt samarbete i ett elevhälsoteam. Där rektor, kurator, jag, och studie och yrkesvägledare träffas endera varannan vecka eller också varje vecka och titta igenom vad som finns helt enkelt. Och där kan vi ju ta upp om vi då tillexempel har ett barn på skolan som inte mår bra på grund av att föräldrarna bråkar vid en separation...”* (Skolpsykologen)

De fyra informanterna i vår studie ser vi är en del av det organisatoriska fältet (Grape, 2006) som arbetar med att hjälpa och stödja grundskolebarn på olika sätt i deras mående. Vi ser att skolkuratorn och skolpsykologen har tydliga gemensamma mål vilka handlar om att ge eleverna stöd och hjälp i skolsituationen där de kan möta barn. Utifrån den egna professionen ser de eleven utifrån olika perspektiv. Professionernas olika perspektiv på barnet kan medföra att barnets behov har större möjlighet att synliggöras. Likväl kan det innebära att ingen av professionerna ser att barnet mår dåligt på grund av att föräldrarna är i konflikt, i och med att varje profession har fokus på den problematik de arbetar med. Skolkuratorn, skolpsykologen och samordnaren påpekade att de kan

göra en anmälan till Socialtjänsten om det framkommer att barnet tar för stor skada på grund av föräldrars konflikt vilket av yrkesgrupperna ses som en möjlighet.

> *”Jag lyssnar på vad barnet har att säga och sen så för jag vidare till det där det ska vara. Om barnen mår dåligt för att det finns en konfliktfylld hemmamiljö så för jag det ju vidare till socialtjänsten”* (Skolkuratorn).

Familjerättssekreteraren som arbetar inom socialtjänsten ser samordnarens verksamhet som en möjlighet i dennes arbete. En möjlighet att hänvisa barnet till stöd och hjälp i den situation denne befinner sig i. Både samordnaren och familjerättssekreteraren påpekar att ett samarbete mellan yrkesgrupperna är en fördel i arbetet med barnen som studien avser.

> *”… och det är jätte bra att den finns. Ofta kan det vara så att barnen kanske inte behöver prata själv utan bara höra att det finns dom i samma situation runtomkring. Där blir det som ett samarbete. Alla vi på socialtjänsten ska kunna ge information om BIG-gruppen”* (Familjerättssekreteraren).

Familjerättssekreteraren menar att en möjlighet med dennes arbete är när de möter barnen enskilt eftersom de då har möjlighet att informera och berätta om den situation som familjen befinner sig i. Barnet kan också passa på att ställa frågor och prata om sina funderingar kring den förändrade livssituationen. Många föräldrar kan uppleva det svårt att veta hur och vad de ska prata med sina barn om vilket familjerätten kan hjälpa till med.

> *”Det blir ju lite speciellt eftersom vi gör utredningar. Det blir ingen behandling eller så. Men samtidigt kan det ju bli lite så för det är ju inte alltid att föräldrarna pratar med sina barn heller eller ger dem möjlighet att ställa frågor. Många föräldrar kan tycka att det är svårt att veta vad dom ska säga till barnen, och då kan ju vi hjälpa till med de”* (Familjerättssekreteraren).

Samordnarens arbete skiljer sig från de övriga tre informanternas arbete. Detta då samordnarens arbete specifikt handlar om att ge stöd och hjälp till barn som mår dåligt med anledning av sina föräldrars konflikt. Att barnen får träffas i grupp ses av samordnaren som en möjlighet för barnet. Detta framhålls även i tidigare forskning vara ett stärkande arbetssätt (Lawick & Visser, 2015).

> *”Det kan ju vara en utlösande grej med grupp. Dom behöver inte prata. Men det kan öppna upp att de sen vågar. För då vågar de släppa på lite när de hör andra prata”* (Samordnaren)

Samordnaren har anmälningsplikt och påvisar andra yrkesgrupper som en möjlighet i arbetet med barnen som studien avser. Kan inte samordnaren tillgodose barnets behov har denne möjlighet att hänvisa till andra professioner som kan hjälpa barnet utifrån deras profession och deras arbetssätt. Professioner de kan hänvisa till är; Skolhälsan, Barn och ungdomspsykiatrin (BUP) samt Familjecenter, men det finns inte ett aktivt uttalat samarbete.

Utifrån skolkuratorns och samordnarens olika professioner arbetar och förhåller de sig till de möjligheter som jurisdiktionen (Abbot, 1981) innefattar. Med det menar vi att samordnaren respektive skolkuratorn ser möjligheter inom sitt arbete. De ser möjligheter med att kunna hänvisa barnet till en annan profession. Detta när de själva inte räcker till för barnets behov. Skolkuratorn nämner sina möjligheter med att pusha eleven med positivt självprat och att ge stöttning.

Skolkuratorn har genom sin profession möjlighet att ge detta stöd men behöver förhålla sig till sin maktposition och utföra arbetet med ett etiskt förhållningssätt. För att förtydliga så menar vi att yrkesgrupperna har möjlighet att hjälpa och stötta dessa barn men inom den egna jurisdiktionen (Abbot, 1981). Det innebär att möjligheterna till att kunna hjälpa och stötta ser olika ut i omfång då arbetet har olika utgångspunkter och perspektiv.

7.3.2 Begränsningar

Informanterna beskriver respektive professionens begränsningar olika i förhållande till varandra vilket vi tolkar beror på respektive professions jurisdiktion (Abbot, 1981).

Som nämnts tidigare möjliggörs stöd och hjälp i förhållande till professionens arbetsuppgifter och olika perspektiv. Likväl kan de ses vara begränsade i förhållande till professionernas arbetsuppgifter och perspektiv. Familjerättssekreterarens profession innefattar bland annat utredningar, vilket kan ses ingå i dennes jurisdiktion (Abbot, 1981). Detta kan vidare exemplifieras genom att skolkuratorn beskriver att yrkesgruppen inte kan ge för mycket råd till barnets vårdnadshavare om hur dessa ska hantera sin situation för då går denne utanför sin juristiktion.

> *”Till viss del kan jag ge råd till föräldrarna också, men det är jag väldigt försiktig med också. För jag kan inte lägga mig i hur de sköter sitt föräldraskap, då går jag utanför mitt yrke* ” (Skolkuratorn).

Samtliga informanter påtalar att de endast kan hänvisa till andra organisationer och professioner. Detta ser vi bero på avsaknad av en uttalad samverkan mellan organisationerna och professionerna. Det medför att de endast kan hänvisa till andra professioner för att inte bryta sin tystnadsplikt och inte gå utanför sina arbetsuppgifter. Hänvisning är inte en tvingande handling utan den är frivillig, vilket kan ses som en begränsning i arbetet då det inte är säkert att barnet får den hjälp den är i behov av. En hänvisning kan inte följas upp vilket gör att ingen profession har ansvar. Den hänvisande professionen lämnar över till nästa profession men med en hänvisning vet inte nästa profession att barnet väntas komma. Detta innebär att det är individens ansvar att följa den hänvisning som ges. I studiens fall så är det vårdnadshavarnas ansvar vilka är uppe i en konflikt och kanske mår dåligt i sin situation.

> *”Sen har vi Barn och familjehälsan i ****. Dit skickar man ju inte remiss utan det är ju mer att man uppmuntrar föräldrarna till att ta kontakt. Där kan jag känna att man helst skulle vilja skicka remiss, för då vet man att det blir gjort. För när föräldrarna är i konflikt så är de så upptagen med det så man orkar inte ta tag i det”* (Skolkuratorn).

Som citatet ovan beskriver så är en hänvisning inte en tvingande handling, vilket gör att professionen inte har ansvar att följa upp om barnet varit till den profession som hänvisats till och om den fått den hjälp som den är i behov av. Barnet hamnar mellan

olika grupper inom fältet som bör finnas där och ge stöd till barnet. Barnet hamnar utanför vårdnadshavarnas ansvar och professionernas jurisdiktion (Abbot, 1981).

Skolkurator och skolpsykolog beskriver att deras begränsning till att hjälpa barn, ligger i professionens arbetsområde. Därför uppger båda att ett samarbete med andra verksamheter är till stor nytta, framförallt med Socialtjänsten, för att hjälpa de barn som studien avser. Skolpsykologen uttrycker att en begränsning i förhållande till dessa barn ligger i professionen och dess arbetsuppgifter. Detta påvisas i citatet från skolpsykologen nedan.

> *”Man kan ju säga att det är en problematik utifrån min profession. Det kan ju vara svårt för mig att sätta fingret på just vad som behövs göras. Så jag samarbetar gärna med barn och familjehälsan och med socialtjänsten, för att det är ju deras nisch”* (Skolpsykolog).

Som nämnts tidigare under professioners möjligheter, ser vi att professionernas jurisdiktion (Abbot, 1981) kan vara en möjlighet i arbetet, likväl ser vi att dessa ramar och förhållningssätt till den egna professionen kan vara begränsande i arbetet med dessa barn. Även då professionerna arbetar för att ge stöd och hjälp till grundskolebarn så begränsas de i sitt arbete. Går barnets problematik utanför professionens ramar, det vill säga utanför deras arbetsbeskrivning, är professionen begränsad till att hänvisa till annan profession vilken som innefattar den jurisdiktion (Abbot, 1981) barnet har behov av. Beroende på vad barnets behov avser ses exempelvis skolkuratorn och skolpsykologen kunna ge mer stöd och hjälp i de fall där problematiken rör just skolan medan samordnaren specifikt arbetar med att ge stöd och hjälp till barn vilka upplever eller upplevt föräldrars konflikter med anledning av separation. Likväl som familjerättssekreteraren inte har möjlighet att ge hjälp innan dennes råd eller utredning efterfrågas. En begränsning som familjerättssekreteraren ser i sitt arbete är att de inte utför någon behandling. I de fallen kan de alltid hänvisa vidare till annan yrkesgrupp om barnet behöver mera insatser och hjälp.

Familjerättssekreteraren uppger att det finns andra yrkesgrupper än Barn i grupp, som arbetar med och möter barn som påverkas av sina föräldrars konflikt.

”Ja, det är just BIG vi hänvisar till. Men sen finns ju barn som mår dåligt, att det kommer fram i familjehälsan, det kommer fram i enskilda samtal där. Sen tror jag att skolkuratorerna också jobbar med sånt här i skolan. Men det kanske är lite mindre och inte ett samarbete liksom. Utan man vet om att man finns och kan hänvisa. Om ett barn mår dåligt i skolan kan det ju hända att dom hör av sig om man vet att det pågår en konflikt i hemmet. Men det finns ingen direkt koppling. Utan hellre vid en extrem situation” (Familjerättssekreteraren).

Tid är något som skolkuratorn nämner vara en begränsning. Detta ser vi kan bero på politiska direktiv. Beslut uppifrån styr samhället där olika val görs om vart resurser bör läggas. Detta resulterar i att vissa problemområden får stå till baks för att de inte hinns med och inte prioriteras.

”Jag kan känna mig begränsad av tid. Alltså oftast så har jag ett samtal i veckan kanske, om det är som bäst. Och jag menar utifrån min yrkesposition kan jag inte göra så mycket mer än att stötta barnet och ge lite positivt självprat." (Skolkuratorn).

8. Diskussion

Inledningsvis görs en sammanfattning av studiens huvudsakliga resultat med utgångspunkt i problemformulering, syfte och frågeställningar. Sedan diskuteras resultat, analys och förslag till vidare forskning.

8.1 Studiens huvudsakliga resultat

Syftet var att undersöka och jämföra hur fyra professionella inom olika människovårdande yrkesgrupper uppfattar sina möjligheter att se och hjälpa barn som upplever föräldrars konflikter med anledning av separation.

De fyra informanterna tillhör professioner inom samma organisatoriska fält. Med utgångspunkt i den första frågeställningen; *Kommer föräldrars konflikter vid separation till uttryck hos barn som dessa professionella möter, i så fall hur,* ser vi att de möter grundskolebarn på olika sätt utifrån professionen och dess jurisdiktion. Resultatet visar att samtliga professioner har erfarenheter av att barn vilka upplever konflikter med anledning av separation uttrycker oro och ängslan, har beteendeproblem, koncentrationssvårigheter och ökad frånvaro i skolan. Enligt skolkuratorn kan det även yttra sig genom ökad närvaro i skolan samt fysiska symtom som ont i huvudet och i magen.

För att besvara frågeställningen; *Hur agerar de olika informanterna/professionella om separerade föräldrars konflikter kommer till uttryck i mötet med barnet?* framkommer det av studien att de fyra informanterna möter dessa barn i sitt arbete, vid olika tillfällen utifrån professionernas arbetsuppgifter. De förhåller sig och agerar olika i mötet med de barn som studien utgör. Detta då professionerna egentligen har en annan utgångspunkt och fokus ligger på andra problem och uppgifter. Utav våra informanter är det endast samordnaren som har fokus på att möta barn med den problematik som studien avser, då arbetsuppgifterna handlar om att stödja barn i detta. Barnet har då sökt sig till samordnarens grupp med anledning av föräldrarnas konflikt och separation. Arbetet med barnen utförs i grupp med andra barn i samma situation, inte individuellt vilket gäller för de andra yrkesgrupperna i studien. Skolkuratorns och skolpsykologens arbetssätt liknar varandras eftersom deras möten med barnet sker i skolan med utgångspunkt i skolproblematik och båda ingår i ”elevhälsoteamet”. Genom

elevhälsoteamet har de ett uttalat samarbete. Familjerättssekreteraren i sin tur utövar myndighetsutövning, håller i samarbetssamtal samt möten med vårdnadshavare och barn. Det skiljer sig från de andras arbete då familjerättssekreteraren möter barnet då dennes kunskap efterfrågas i och med att konflikten gått så långt att det är vårdnadshavarna som behöver vägledning och/eller att det behövs utredning.

Med utgångspunkt i den sista frågeställningen; *Hur uppfattar de professionella sina möjligheter och begränsningar när det gäller att fånga upp barn vilka upplever eller upplevt föräldrars konflikter vid separation?* ses både möjligheter och begränsningar framkomma och det som upplevs vara en möjlighet kan även vara en begränsning i arbetet med barn som upplever föräldrarnas konflikter.

Samtliga informanter återkommer till den fördel det är att ha vetskap om andra aktörer vilka professionerna kan hänvisa till. Resultatet visar att alla professioner är medvetna om att det är viktigt att flera professioner kan samverka och återkoppla till varandra kring det enskilda barnet. Likväl är det endast skolkuratorn och skolpsykologen som har ett uttalat samarbete genom ”Elevhälsan”. De olika yrkesgrupperna känner alla att de har möjligheter att inom sin profession hjälpa och ge stöd i mötet med dessa barn vilka utgör studien.

Möjligheten att hänvisa till en annan profession och/eller organisation ses även vara en begränsning. Detta då en hänvisning inte relaterar till att barnet och dennes situation följs upp vilket i sin tur kan medföra att ingen har ansvaret då den förstnämnda professionen lämnat över ärendet genom hänvisning till annan profession. Ytterligare begränsningar som framkommer genom informanterna är att de inte kan gå utanför sitt arbetsområde, exempelvis menar kuratorn att denne inte kan ge föräldrarna för mycket råd för då går denne utanför sin profession. Tid är också något som nämns vara en begränsning av skolkuratorn, vilket medför mer fokus på utformade arbetsuppgifter och den problematik som först och främst utgör skolkuratorns arbetsuppgifter. Detta medför mindre tid och mindre fokus på barnen som utgör studien. Dessa aspekter kan medföra att barn som mår dåligt av föräldrarnas konflikt hamnar mellan professionernas ramar och deras arbetsuppgifter.

8.2 Resultatdiskussion

Tidigare forskning visar att det är ett ökande problem med konflikter med anledning av separation där barn påverkas (Angell & Grönqvist, 2013; Amato, Kaner & James, 2011). Vår studie visar att alla de fyra professionella från olika yrkesgrupper har erfarenheter av dessa barn.

Våra resultat och tidigare forskning ses överensstämma med varandra vad gäller uttryck hos barn som mår dåligt i konflikter (Arges, 2014; Weaver et al., 2015; Amato et al., 2011; Lerwick & Visset, 2015). Tidigare forskning tar emellertid upp fler aspekter än vad som framkommer av yrkesgrupperna i studien. Det ser vi kan bero på att vår studie har för få informanter och att studien utförts på liten ort. Informanterna i vår studie utgör endast en liten del av ett litet samhälle vilket gör att alla uttryck inte fångas upp i studien. Vi tänker också att barnens mående ger allvarliga konsekvenser, att må så dåligt att de får fysiska symtom samt att skolengagemanget försämras på grund av föräldrarnas konflikter. Detta verkar ha uppmärksammats av socialtjänsten som tillsatt denna stödgrupp, BIG gruppen utifrån att behovet finns. Vi ser detta som ett positivt initiativtagande för barn vilka utgör studien. Däremot ställer vi oss kritiska till studiens resultat i ett bredare sammanhang då tillgången på detta stöd kan se annorlunda ut på andra ställen i landet.

De olika professionernas jurisdiktion kan bidra till att professionerna har olika perspektiv och infallsvinklar på barnets mående och behov. Det tror vi kan inverka på den professionella i mötet med barnet och i deras agerande. Det kan vara positivt då respektive yrkesgrupp vet hur de ska agera utifrån sin profession dock kan det vara till nackdel om de inte ser utanför sina ramar och begränsningar. Vi undrar om det finns en risk att de barn som inte syns eller hörs förblir osynliga och att det är svårt att fånga upp dessa barn på grund av att yrkesgrupperna har sin profession och är begränsade av sitt arbete. Exempelvis de barn som är i skolan och har samtal med skolpsykolog eller skolkurator vars arbetsuppgifter specifikt inte är att arbete med barn i konflikt kanske inte säger att de mår dåligt på grund av konflikt mellan föräldrarna. Detta upplever vi som svårt att komma åt om alla yrkesgrupper fokuserar rakt fram på sitt område med sina arbetsuppgifter. Olika handlanden och arbetssätt inom professionerna kan bidra till att försvåra att broar byggs mellan professioner och/eller organisationerna. Detta kan då medföra att barnen inte når från den ena till den andra.

I studien har vi sett att de olika yrkesgrupperna upplever det som en möjlighet i arbetet att de kan hänvisa till varandra om de har uppmärksammat barn som behöver hjälp och stöd. En mer uttalad samverkan mellan dessa yrkesgrupper samt över de organisatoriska gränserna skulle kunna förbättra förhållandena för barn vilka upplever konflikter med anledning av separation. Det skulle innebära att de organisationer som arbetar och möter grundskolebarn på olika sätt dvs. yrkesgrupperna i studien och andra yrkesgrupper och vilka företräder samhället, inte sitter och väntar på att föräldrarna ska komma och be om hjälp då de inte kommer för att de själva mår dåligt.

De professionella beskriver olika sätt att agera då de möter barnen. Skolkuratorns och skolpsykologens arbetssätt har sin utgångspunkt i skolproblematik och kan hitta dessa barn genom samtal om annan problematik. Familjerättssekreteraren och samordnaren möter barnen då det redan finns ett uttalat behov av hjälp för det specifika problemet, föräldrarnas konflikt. Något vi reflekterat över under studiens gång är att fler professioner än de vi intervjuat kan komma i kontakt med de barn studien avser vilket medför att de eventuellt kan få hjälp av andra professioner än de vi tagit med.

Vi är medvetna om att det kan finnas ett stort mörkertal gällande dessa barn. Det kan finnas många barn vilka mår dåligt med anledning av föräldrars konflikt, men som inte kommer i kontakt med dessa professioner. Risk finns också att det inte alltid framkommer varför barnet mår dåligt och vad orsaken till måendet är.

I detta slutresultat hamnade fokus på de professionellas olika arbetssätt och deras möjligheter och begränsningar att se och fånga upp barn vilka upplever föräldrars konflikt med anledning av separation. Våra blickar riktades mot om det fanns glipor mellan de olika professionerna och/eller om det fanns broar mellan deras arbete och mellan de olika organisationerna. Vi ställer oss frågande till hur stor inverkan de valda teorierna har för vår analys av resultatet. Andra teorier hade kunnat ge andra perspektiv på vår studie.

Då alla yrkesgrupper arbetar på olika sätt och på olika nivåer (Backlund 2007) i jämförelse med varandra så ser vi (i förhållande till den tidigare forskningen) att yrkesgrupperna i studien kompletterar varandra i arbetet med dessa barn och att de gemensamt täcker in alla nivåerna. Ingen av yrkesgrupperna kan täcka in alla nivåer

själv, därför framstår det som viktigt att respektive yrkesgrupp fokuserar på det egna arbetsområdet eftersom detta stärker kvaliteten inom organisationen. Även då vi ser att allas kompetens behöver tillvaratas.

Enligt tidigare forskning är det svårt att arbeta med dessa barn eftersom uttrycken och behoven är olika (Lerwick & Visset, 2015). Därför ser vi att det är bra att det finns olika yrkesgrupper som kan fånga in barnet, men för att det individuella barnets behov ska täckas krävs en dialog och samverkan mellan yrkesgrupperna. För att utveckla ett sådant arbete kan framtida studier vara att undersöka hur ett eventuellt samarbete mellan dessa yrkesgrupper skulle kunna se ut. Vidare forskning kan även ringa in andra aktörer för en bredare samverkan. Det skulle även vara till intresse att undersöka hur den styrande makten ser och ställer sig till den växande problematiken som beskrivits i inledningen.

9. Referenslista

9.1 Litteraturförteckning

Abbot, A. (1981). Status and strain in the professions. *Amerikan journal OF sociologi, 86(4), 819-835.*

Akademikerförbundet SSR. (2014). *Etik & Psykoterapi - Etisk kod för psykoterapeuter.* Kalmar: KST info service.

Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990s: an update of the Amato and Keith (1991) meta-analysis. *Journal of family psychology*, *15*(3), 355.

Amato, P. R., Kane, J. B., & James, S. (2011). Reconsidering the "good divorce". *Family relations*, *60*(5), 511-524.

Angell, M. & Grönkvist, S. (2013). *"Lyssna på mig". Barnets upplevelse av skilsmässa och föräldrars konflikter.* Västerås: Edit.

Anthony, C. J., Dipparna, J. C., & Amato, P. R. (2014). Divorce, approaches to learning, and children's academic achievement: A longitudinal analysis of mediated and moderated effects. *Journal of school psychology*, *52*(3), 249-261.

Arks, J. (2015). The Temporal Effects of Divorces and Separations on Children's Academic Achievement and Problem Behavior. *Journal OF diverse & romarkrage*, *56*(1), 25-42.

Backlund, Å. (2007). *Elevvård i grundskolan: resurser, organisering och praktik.*

Stern, C. (1999). Neoinstitutionell organisationsteori. Ahrne, G. & Hedström, P. (red.) (1999). *Organisationer och samhälle: analytiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Förbinder, U. & Hagborg, E. (2006). *Stödgrupper för barn och ungdomar*. Studentlitteratur AB

Grape, O., Blom, B. & Johansson, R. (2006). *Organisation och omvärld – neoinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur AB.

Inneland, J. (2006). Konst funktionshinder och frågan om legitimitet – om nya domänanspråk på handikappfältet. Grape, O., Blom, B. & Johansson, R. (red). *Organisation och omvärld – nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur AB.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

Larsson, M. (2005). Kvalitativ metod – en introduktion. Larsson, M., Lilja, J. & Mannheimer, K. (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete*. (s.91-128). Lund: Studentlitteratur AB.

Lawick, J., & Visser, M. (2015). No Kids in the Middle: Dialogical and Creative Work with Parents and Children in the Context of High Conflict Divorces. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, *36*(1), 33-50.

Levin, C. (2013). Socialt arbete som moralisk praktik. Linde, S. & Svensson, K. (Red.), *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter- Människobehandlande organisationer ur ett nyinstitutionellt perspektiv.* (s.25-41). Stockholm: Liber AB.

Linde, S. & Svensson, K. (red.) (2013). Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter: människobehandlande organisationer ur ett nyinstitutionellt perspektiv. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Lipsky, M. (1980). Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services. New York: Russell Sage Foundation.

Oláh, L. S. (2001). Policy changes and family stability: the Swedish case. *International Journal of Law, Policy and the Family*, *15*(1), 118-134.

Olsson, H. & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.

Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods.* (3. ed.) London: SAGE.

Prescott, D. E. (2013). Social Workers as "Experts" in the Family Court System: Is Evidence-Based Practice a Missing Link or Host-Created Knowledge?. *Journal of evidence-based social work*, *10*(5), 466-481.

Reay, K. M. (2015). Family Reflections: A Promising Therapeutic Program Designed to Treat Severely Alienated Children and Their Family System. *The American Journal of Family Therapy*, *43*(2), 197-207.

Socialstyrelsen. (2013, april). *Evidensbaserad praktik*. Hämtad 3 juni, 2013, från Socialstyrelsen,

Socialstyrelsen (2014a, april). *Kartläggning av medicinskt ansvarig sjuksköterska och andra kvalitetssäkrande funktioner.* Hämtad 29 april, 2015, från Socialstyrelsen, shttp://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19424/2014-4-12.pdf

Socialstyrelsen (2014b, oktober). *Vägledning för elevhälsan.* Hämtad 12 maj, 2015, från Socialstyrelsen, ISBN 978-91-7555-208-8.
http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/sok?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf3222.pdf%3Fk%3D3222

Statistiska centralbyrån. (2013) *Barn, föräldrar och separationer - Utvecklingen under 2000-talet.* Statistiska centralbyrån. Demografiska rapporter 2013:1

Sundin, O. (2003). Informationsstrategier och yrkesidentiteter. *En studie av sjuksköterskors relation till fackinformation vid arbetsplatsen.* Borås: Chalmers.

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2008). Handlingsutrymme utmaningar i socialt arbete. Stockholm: Natur och Kultur.

Trygged. S. (2005). Fallstudiemetodik. Larsson, M., Lilja, J. & Mannheimer, K. (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete*. (s. 217-233). Lund: Studentlitteratur AB.

Weaver, J. M., & Schofield, T. J. (2014). Mediation and Moderation of Divorce Effects on Children's Behavior Problems.

9.2 Internetkällor

Akademiförbundet SSR. (2014). Hämtad 27 april, 2015, från Akademikerförbundet SSR, https://akademssr.se/profession/socionom/skolkurator.

Sveriges akademikers centralorganisation (2015) http://www.saco.se/studieval--karriar/studieval/yrken-a-o/familjerattssekreterare/, Hämtad 4 maj, 2015, från Sveriges akademikers centralorganisation.

10. Bilagor

10.1 Informationsbrev

Information till dig som informant!

Hej!

Vi är två tjejer som läser till socionomer på högskolan i Gävle. Just nu skriver vi vårt examensarbete som utgår ifrån en intervjustudie. Vårt syfte är att ta reda på om och i så fall hur; skolkurator, skolpsykolog, samordnare på öppenvården och socialsekreterare på Familjerätten, upplever att föräldrars konflikter vid skilsmässa kommer till uttryck hos barnet samt hur dessa yrkesgrupper agerar då.

Idag genomgår nära 50 000 barn en separation varje år i Sverige. Vid 17 års ålder har ca vart tredje barn varit med om skilsmässa vilka sedan lever med separerade föräldrar. Hur ett barn hanterar en separation beror till stor del på hur föräldrarna hanterar situationen. På grund av detta är vi intresserade av att ta reda på om och i så fall hur vuxnas skilsmässokonflikter kommer till utryck hos barnet.

Intervjun är frivillig och du kan när som helst välja att avbryta ditt deltagande. Intervjun kommer att spelas in, men materialet används endast till denna studie och därefter raderas. Det är endast vi som intervjuar som har tillgång till materialet och du som informant kommer att vara anonym.

Vi räknar med att intervjun kommer att ta ca en, till en och en halv timme.

Vi är tacksamma över att du tar dig tid och delger dina erfarenheter.
Om du har några frågor får du gärna höra av dig till oss!
Med vänliga hälsningar

Nina Backa 073-+++ ++22
+++++@student.hig.se

Tove Svedberg 070-+++ ++ 21
+++++@student.hig.se

10.2 Intervjuguide

Intervjuguide

Syftet är att ta reda på om och i så fall hur; skolkurator, skolpsykolog, samordnare på öppenvården och socialsekreterare på Familjerätten, upplever att föräldrars konflikter vid skilsmässa kommer till uttryck hos barnet samt hur dessa yrkesgrupper agerar då.

Frågeställningar

- Hur kommer vuxnas konflikter vid skilsmässa/separation till uttryck hos barnen?
- Hur agerar respektive yrkesgrupp då skilda/separerade föräldrars konflikter kommer till uttryck i mötet med barnet?

Hur föräldrars konflikter kommer till uttryck

1. Händer det att du träffar barn 6-12 år, vilka uttrycker att de mår dåligt i någon form på grund av att föräldrarna har konflikter vid skilsmässa?
2. Även om du inte träffar dessa barn; kan du urskilja barn i sådana situationer i ditt arbete?
3. Har du någon uppfattning om vilka typer av konflikter det kan handla om vid skilsmässa som sedan gör att det kommer till uttryck hos barnet?
4. Kan du se på vilket sätt vuxnas konflikter kommer till uttryck hos barnet?
5. Vi riktar in oss på barn 6-12 år i den här studien, kan du se skillnad på hur vuxnas konflikter vid skilsmässa kommer till utryck, beroende på vilken ålder och/eller kön barnet har?
6. Har du någon bild av vilka de vanligaste tankarna är hos barn vilka har föräldrar i konflikt vid skilsmässa?

   Hur respektive yrkesgrupp agerar
7. Hur agerar du när/om du stöter på dessa barn?
8. Har du/ni någon rutin eller metod för hur ni ska gå till väga om ni träffar ett barn vilken har föräldrar i skilsmässokonflikt vilket kommer till uttryck hos barnet?
9. Hur arbetar du för att hjälpa dessa barn? Vad kan du göra utifrån din yrkesroll, finns det behov som du inte kan tillgodose utifrån din roll?
10. Finns det andra aktörer som arbetar med barn i denna situation?
11. Vem ansvarar för vad?
12. Sker det något samarbete mellan olika inblandade aktörer i dessa frågor? I så fall hur.

- Har du något att tillägga?
- Har du några frågor?
- Går det bra om vi hör av oss om vi undrar över något?